

**‘Mijn liefde voor
Amerika is sterk
getemperd’**

‘Nederland is permanent in PANIEK’

prof. dr. Maarten van Rossem

Tekst: Jacques Geluk

Historicus Maarten van Rossem gaat gewapend met humor en onvoorstelbaar veel kennis in op actualiteiten, maatschappelijke en politieke kwesties tijdens de Speakers Academy® Theaterlezingen en andere bijeenkomsten in het hele land. À l'improviste. Elke lezing is een verrassing en gegarandeerd prikkelend en uitdagend. Alle thema's zijn mogelijk. Precies zo verloopt het gesprek dat ACADEMY® Magazine met hem heeft aan zijn stamtafel in het Polman's Huis in Utrecht.

Het NTR-televisieprogramma ‘Hier zijn de Van Rossems’ – waarin geschiedkundige Maarten van Rossem, broer Vincent (architectuur-expert) en zus Sis (kunsthistorica) ieder op hun eigen wijze naar steden kijken – is met soms wel een miljoen kijkers ongekend populair. Ze beschikken alle drie over een enorme feitenkennis, doch zijn het desondanks soms hartgrondig oneens. “Ik heb veel gezeur gehad van mensen die denken dat we een toneelstukje opvoeren en alles ingestudeerd is. Niet zo gek, want veel uitzendingen zijn oplichterij van de ergste soort, maar dit programma is volkomen spontaan.” Dat geldt ook voor de Theaterlezingen, waarvan hij er dit jaar elf of twaalf geeft. “Het zijn geen shows of voorstellingen. Een cabaretier studeert alles in, bij mij is alles volledig geïmproviseerd. Natuurlijk ga ik uit van het thema waarvoor ik ben gevraagd, maar ik bereid geen praatje voor. Het kan alle kanten opgaan. Dat maakt het niet alleen voor het publiek, maar vooral voor mezelf boeiend.”

Van Rossems feitenkennis is enorm. Het lijkt alsof hij een complete encyclopedie in zijn hoofd heeft. “Dat is niet zo moeilijk. Ik heb een uitstekend geheugen voor jaartallen. Dat is een kwestie van oefening. Als je vraagt wanneer Eisenhower is geboren roep

ik meteen 1890, maar ik noem dit voorbeeld omdat ik weet dat ik het weet”, lacht hij. Dat geldt voor veel feiten over net zoveel onderwerpen, die allemaal ter sprake kunnen komen tijdens zijn lezingen. Amerika bijvoorbeeld, zijn grote liefde. “Nou die liefde is sterk getemperd”, zegt hij verrassend. “Halverwege de jaren zestig werd ik gegrepen door een boek van Theodore White over de campagne voor de presidentsverkiezingen van 1960. “Ik raakte eraan verslaafd. Dat was nog eens politiek! Heel wat anders dan ons geneuzel met politici die op de markt van Zutphen folders uitdelen. In 1968 heb ik de voorverkiezingen met rode oortjes gevolgd. Uiteindelijk mocht ik mij voor de Utrechtse universiteit decennia lang bezighouden met de Amerikaanse geschiedenis.”

AMERIKA-VERSLAVING IS OVER

“Mijn verslaving is helemaal over. Ik zie de presidentiële campagnes nu als miljarden verslindend amusement op hoog niveau, terwijl het eigenlijk zou moeten gaan over het voeren van politiek beleid en het levenslot van modale, vaak ongelukkige Amerikanen. Miljonairs regeren en miljardairs financieren de politiek, met als gevolg groeiende inkomensongelijkheid: 0,1 procent van de Amerikanen verdient nu gemiddeld 6,4 miljoen dollar per jaar, 206 keer meer

dan de 90 procent die gemiddeld 31.000 dollar krijgt bijgeschreven. “Politiek is Amerika van de rails geraakt. Het gevolg is een treurig en beschamend schouwspel, met in de hoofdrol verschrikkelijke Republikeinen die de meest abjecte lulkoek uitkramen. Hoe dat is ontstaan? President Franklin D. Roosevelt is in 1933, om de grote crisis te kunnen aanpakken, begonnen met het vergroten van de rol van de federale overheid. De Republikeinen vinden dit in strijd met de essentie van Amerika: de vrijheid van het individu. Zo is die hele mythologie rond het wapenbezit er ook gekomen. Zij vinden dat iemand pas echt een individu is als hij een vuurwapen heeft. Dan kan hij al schietend ‘in glory’ sterven. Het gaat zelfs zover dat scholieren volgens hen een wapen moeten kunnen dragen, om zich te verdedigen als iemand hen op school aanvalt. Het recht van de sterkste heerst al een beetje in Amerika, maar die situatie verergert als je de rol van de overheid weer zou reduceren. De overheid moet niet alleen goed functionerende markten creëren, maar ook de zwakkeren in de samenleving beschermen. Dat vinden rechtse Amerikanen al snel socialisme. Obama is een geweldige president, maar zij vinden hem een socialist, waar wij hem een beetje links-liberaal zouden vinden. Daarom proberen ze hem politiek te breken.”

ROMEINSE RIJK

Van Rossems laatste boek ‘Het einde van het Romeinse Rijk’, dat 17 februari is verschenen gaat over de oorzaken van de neergang van het Romeinse Rijk. De historicus kijkt daarin ook naar parallellen met het heden. Geregeld duiken beschouwingen op waarin de trage, relatieve aftakeling van de Amerikaanse mondiale dominantie wordt vergeleken met de ondergang van Rome. “Toch kun je die parallel niet trekken. Amerika raakt niet helemaal in verval. Politiek gaat het slecht, maar economisch en technologisch juist goed.” Twee dingen moeten hem nog van het hart. “Jammer is dat het individu zo’n grote rol speelt, dat er weinig aandacht is voor de publieke ruimte. Kijk naar de derdewereldachtige chaos op Kennedy Airport.

Een ander probleem is dat de Amerikanen zichzelf voortdurend feliciteren. Steeds roepen dat je ‘A great nation’ of ‘God’s own country’ bent is niet de beste houding om de zaken nu eens kritisch aan te pakken.”

Vooruitkijkend naar de komende presidentsverkiezingen zegt Van Rossem niet te denken dat de linkse onafhankelijke, maar bij de Democraten aangesloten kandidaat Bernie Sanders dé oplossing brengt. “Door de echte rijken aan te pakken, wat toch nooit lukt, veroorzaakt hij slechts kapitaalvlucht.” Hij ziet niet gebeuren dat Donald Trump president wordt, maar een nominatie sluit hij niet uit. Van Rossem geeft ook toe dat alle deskundigen in het begin van de campagne over alles ongelijk hebben gehad. Dus is alles mogelijk en Leiden in last als Trump toch zou winnen. “Bij populistten is niets zeker. Het is allemaal retoriek. In eigen land is Geert Wilders compleet gebakken lucht. Hij wil uit de Europese Unie, de gulden terug en een hek om Nederland. De kans dat dit gebeurt is voorlopig nul. Toch geloven zijn kiezers het en dat is een van de grote problemen van een moderne democratie. Iedereen is nu geëmancipeerd, dus mogen we allemaal twitteren dat Rutte mag verzuipen of de regering uit dieven bestaat. De sociale media, waarvan velen hoog hebben opgegeven, hebben geen positief effect. Ik doe er niet aan mee, dat is verreweg het beste.”

PANIEK

“We hadden beter naar Angela Merkel moeten luisteren”, houdt Van Rossem de bezoekers van zijn lezingen voor. “Zij heeft moed en bepaalt de juiste richting”, zegt hij onder meer wijzend op de vluchtelingencrisis. De reactie van Oost-Europese landen, die niet willen meewerken, komt doordat zij niet hetzelfde emancipatieproces hebben doorgeemaakt als wij. Maar ook bij ons gaat het niet goed. De manier waarop kleine gemeenschappen reageren op de komst van (veel) asielzoekers is ‘geen voorbeeld van vrijgeestigheid’. “Nederland is vrijwel over alles permanent in paniek. Over de economie, Europa dat voortdurend instort of juist te groot

dreigt te worden en natuurlijk over asielzoekers. In 2015 hebben we 55.000 vluchtelingen binnengekregen, minder dan een derde deel van een procent van de bevolking. Toch is het een drama dat we niet aankunnen. We denken dat vluchtelingen de hele dag het azc uitrennen om onze lelieblanke vrouwen te verkrachten of andere verschrikkelijke dingen te doen. Onterecht, want juist in de omgeving van die centra blijkt de criminaliteit helemaal niet te zijn gestegen. Het gekke is als ik over dit en andere zaken relativerend zeg dat het wel zal meevallen, veel mensen boos worden. Zij vinden alles verschrikkelijk.” Nog niet lang geleden heeft Van Rossem in een lezing gezegd dat veel beveiligingsmaatregelen, die voortkomen uit overdreven of paniekreacties op schokkende gebeurtenissen, flauwekul zijn. “Iedereen weet dat suicidale jongens met AK 47-geweren zo over beveiligingspoortjes heen springen en beveiligers neerschieten. Daar helpt niets tegen. Charlie Hebdo werd ook bewaakt. Haal die poortjes dus maar weg. Al beweert de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding dat de dreiging substantieel is, de kans dat een Nederlander wordt doodgeschoten door een terrorist is ongeveer even groot als de kans op een hoofdprijs winnen in de Staatsloterij. Angst is een obsessie in dit land dat tot de vijf veiligste ter wereld behoort.” In Amerika is die obsessie na 9/11 volgens de historicus volledig uit de hand gelopen. “Dat land heeft op een volkomen verkeerde, treurige manier gereageerd, wat heeft geleid tot een mislukte oorlog in Afghanistan en een nog veel vreselijker mislukte oorlog in Irak. Als een land het wereldwijde terrorisme heeft bevorderd, zijn dat wel de Verenigde Staten. Weet je nog dat we Libië moesten bevrijden van Ghadaffi? Dat is nu één grote, geweldadige chaos waaruit nog allerlei onbeschrijflijke ellende kan voortkomen.”

BOZIGHEID

Even is het stil. Snel pakt Maarten van Rossem, een rasverteller, de draad op. “Zeventig procent van de bevolking is min of meer redelijk, maar zo’n 25 tot dertig procent van de Nederlandse kiezers is, net als

in de VS, bezeten van een heuse bozigheid. Dat leidt tot niets.” Direct daarna constateert hij dat er in een gezin met kinderen altijd wel één lastpost is die alle aandacht krijgt. In de politiek is dat precies zo. “Of het nou gaat over de komst van een azc of wat anders, die lastpost schreeuwt, gooit met stenen en bepaalt de stemming. Dat geldt evenzeer voor de volgens de kiezers populairste politicus van dit moment. De ouderen onder ons weten dat wij zelf nog maar net de fase voorbij zijn waarin homofilie taboe was, vrouwen lange jurken moesten dragen en achter het aanrecht moesten blijven. Eind jaren vijftig is de emancipatie van onze maatschappij begonnen. Moslims hebben dat proces niet doorgemaakt, omdat dat in hun land niet kon.” Vandaar dat het soms botst, maar in eigen land constateert Van Rossem een rechtse ‘backlash’ die al vijftien jaar aan de gang is. “Dat heeft te maken met de opkomst van het populisme, wat ik niet de schone maar de boze slaapster noem. Pim Fortuyn, die overigens totaal anders was dan Geert Wilders, heeft een hele roedel slapende honden wakker gemaakt. Daardoor zitten we nu met de gebakken peren.”

VRIJZINNIG DEMOCRATISCHE BOND

Ten slotte gaat het nog even over hemzelf. College geven doet hij sinds 2010, twee jaar na zijn pensionering niet meer. Lezingen des te meer. Maarten van Rossem vindt bovendien dat ieder fatsoenlijk mens lid moet zijn van een politieke partij. Zijn grootvaders stemden op de vooroorlogse links-liberale Vrijzinnig Democratische Bond, een soort D66 zonder de rimram van referenda en gekozen burgemeesters, die in 1946 is opgegaan in de Partij van de Arbeid. Van die partij is Van Rossem nog altijd lid. “Het had in de jaren zestig best D66 kunnen worden, maar ik was het niet eens met hun stelling dat onze democratie slecht functioneerde. Die functioneerde wel, hoewel niet zoals ik wilde. Daar wil ik het best over hebben tijdens een Theaterlezing.”

© JULIETTE POLAK & FLEUR KONING

PROF. DR. MAARTEN VAN ROSSEM

Maarten van Rossem is bekend als auteur van onder andere 'Nederland volgens Maarten van Rossem' (2012) en zijn nieuwste boek 'Europa volgens Maarten van Rossem'. Daarnaast verschijnt hij vaak op televisie bij talkshows zoals De Wereld Draait Door en is hij vast jurylid bij De Slimste Mens. Zijn charme was samen met dat van zijn broer en zus te bewonderen in het programma 'Hier zijn de Van Rossems'.

In een avond met Maarten van Rossem leert en lacht het publiek niet alleen veel, het zal ook versteld staan van de ongelooflijke verhalen waarin hij hedendaagse gebeurtenissen scherp analyseert en misconcepties blootlegt.

SEIZOENOVERZICHT 2016/2017

SEP '16	vr	30	GOUDA	De Goudse Schouwburg	20.00 u	0182-513750	goudseschouwburg.nl
OKT '16	ma	3	OSS	Theater De Lievekamp	20.15 u	0412-648922	lievekamp.nl
	wo	12	WAALWIJK	Theater De Leest	20.15 u	0416-331751	deleest.nl
	do	13	ROOSENDAAL	Schouwburg De Kring	20.00 u	0165-555555	dekringroosendaal.nl
	di	25	ZOETERMEER	Stadstheater	20.15 u	079-3427565	stadstheater.nl
	vr	28	TIEL	Schouwburg Agnietenhof	20.00 u	0344-673500	agnietenhof.nl
MAI '17	ma	31	HEERLEN	Theater Heerlen	20.00 u	045-5716607	parkstadlimburgtheaters.nl
	wo	30	MIDDELBURG	Schouwburg Middelburg	20.00 u	0900-3300033 (1,00 p.p.)	zeelandtheaters.nl
DEC '16	di	13	AMSTELVEEN	Schouwburg Amstelveen	20.00 u	020-5475175	schouwburgamstelveen.nl
JAN '17	za	14	DEN HELDER	Schouwburg de Kampanje	20.15 u	0223-674664	kampanje.nl
	di	17	CUJK	Schouwburg Cuijk	20.15 u	0485-314344	schouwburgcuijk.nl
	wo	18	HOUTEN	Theater Aan de Slinger	20.15 u	030-6351024	theateraandeslinger.nl
	vr	20	BARENDRECHT	Theater het Kruispunt	20.15 u	0180-615958	theaterhetkruispunt.nl
	za	28	DEN HAAG	Koninklijke Schouwburg	20.15 u	0900-3456789 (1,00 cpm)	ks.nl
MRT '17	vr	10	WINSCHOTEN	De Klinker	20.15 u	0597-700270	indeklinker.nl
	za	25	DORDRECHT	Schouwburg Kunstmin	20.15 u	078-6397979	kunstmin.nl

Producent: **Speakers Academy®**
 Tourneepanning en publiciteitsmateriaal: Senf Theaterpartners
 tel. +31 (0)10 592 31 55 of www.senf.nl

WWW.MAARTENVANROSSEM.ONLINE.NL

info/verkoop **NATIONALE THEATERKASSA** : WWW.NTK.NL : **0900-9203** (€0,45p.m) 7 d.p.w.

Maarten van Rossem, historicus en Amerikadeskundige, was bijzonder hoogleraar aan de Universiteit Utrecht. Hij is geregeld te gast als commentator op radio en televisie. Sinds 2008 heeft hij zijn eigen glossy ‘Maarten!’ . In 2012 werd hij enig jurylid in ‘De slimste mens. Van Rossem heeft een groot aantal boeken op zijn naam staan. Zijn nieuwste boek is ‘Het einde van het Romeinse Rijk’ (Uitgeverij Nieuw Amsterdam, ISBN 9789046819081). maartenvanrossem@speakersacademy.nl